

Stevnumidið hjá fráhaldsrørsluni: Eitt rúsevnisfrítt samfelag í friði og rættvísi

At svøлта eitt menniskja í hel er líka stór synd sum at skjóta tað. Menningararbeiðið er ein partur av friðararbeiðinum, sigur Tormóður Stóra, ið arbeiður sum instruktørur í føroysku fráhaldsrørsluni

Tormóður Stóra starvast hjá Felagsnevndini fyri føroysku fráhaldsfelagnum, sum umfatar IOGT, Ungtemplarasamband Føroya og fráhaldsfelagnum. Rørslan fær nakað av pengum á figgjarlóginum, men tað røkkur ikki nógv longri enn til at lona einum fólki. Annars figgja tey arbeiðið við lutaseðlasølu, bingo-spæli og pengum, sum tey fáa úr ymiskum grunnum til ávís arbeiði. Tað mesta arbeiðið verður annars gjørt sjálfboðið og ólönt. Síðan august í fjør hevur Tormóður havt lönt starv hjá fráhaldsrørsluni men hevur í nógv ár verið við í arbeiðinum. Hann hevur verið á fleiri altjóða stevnum og norðurlendskum skeiðum í fráhaldsarbeiði.

Átrúnaðarlaga óheft

Nógv fólk seta fráhaldsrørsluna í samband við kristiligt arbeiði, sum t.d. missionsfelag. Men tað er ikki beint. IOGT t.d. er heilt óheft bæði átrúnaðarlaga og politiskt.

— Í endamálsgreinin hjá IOGT stendur, at felagsskapurin arbeiðir fyri at skapa eitt betri samfelag. Tað kann sjálvsagt skiljast upp á fleiri mátar, sigur Tormóður.

Nýðga ongan

— Avhaldsarbeiðið hevur til endamáls at virka fyri einum rúsdrekkafríum umhvørvi, kanska serliga fyri ungdomin. Tað gera vit við at seta fram nøkur tilboð, sum geva teimum høvi til at hittast. Ætlanin við tí er at fáa nøkur at lata vera við at byrja og vónandi onnur at leggja av at nýta rúsandí evni.

— Vit halda tað ikki vera beint at taka rúsdrekka frá fólki, tí tað kann í summum førum gera ílt verri. Vit eru amatørar og kunnu ikki avvenja fólk. Tað er so nógv, ið spælir inn, familja, vinir og umhvørvi.

— Annars hava vit við stórum áhuga fylgt við arbeiðinum hjá SÁA (sí grein í Sosialinum 19. jan-

uar: (Valium og sprutt gjørdur meg til eitt vrak) og vit hava samband við ta dansku deildina av SÁA, sigur Tormóður.

At vera saman

Fráhaldsrørslan arbeiðir mest við at hava fundir sum bæði kunnu vera undirhaldandi og seriosir.

— Vit leggja dent á at hava tað gott saman, at hava ein felagsskap, har limirnir kenna, at tey standa saman um nakað, sigur Tormóður.

Tey vísa t.d. filmar. Fráhaldsrørslan er eisini kend fyri at syngja nógv.

— Vit syngja so nógv, at sangbøkur okkara eru slitnar upp. Tí arbeiða vit nú við at geva eina nýggja sangbók. «Føroya Avhaldssangbók» var annars fyrsta sangbók, sum kom út á føroyskum, tað var í 1906. Vit hava eisini nógv svensk og norsk fólkdansspøl, og tey royna vit ofta.

— Men tað verður torførari og torførari at fáa fólk at luttaka sjálv. Fólk dæmar nú best at seta seg niður og móttaka. Tað hevur sett ótrúliga høg krav til undirhaldið og arbeiðið, sum má vera á høgum støði, fyri at fólk skulu verða nøgd.

— Beinleiðis uppleitandi arbeiðið gera vit ikki. Vit halda okkum til, at felagsskapirnir skulu vera opnir, og at øll skulu kunna koma við, uttan mun til um tey eru limir ella ikki.

Kenna avleiðingarnar

Tormóður hevur hug at tosa um fordómar, ið nógv fólk hava imóti fráhaldsrørsluni.

— Tað verður ofta brigsalað fráhaldsrørsluni, at vit ongantíð hava roynt rúsandí evni og tí ikki vita, hvat vit tosa um. Men sjálvt um vit ikki hava roynt evnini, kenna vit avleiðingarnar av teimum.

Tað er sum at vera imóti kjarnorkuvápnnum. Tað er ikki neyðugt at hava upplivað vápnini fyri at vera imóti teimum, tí vit kenna

kortini avleiðingarnar av teimum. Tað ber eisini væl til at vera imóti at útbyggja vatnorkuna, uttan at hava roynt tað. Tað snýr seg um avleiðingarnar, sigur Tormóður.

Hvørt menniskjað hevur virði

Fyri at skilja, hvussu tað ber til, at fráhaldsrørslan bæði tekur lut í menningar- og friðararbeiði, er neyðugt at greiða frá rørsluni, hvussu hon byrjar.

IOGT, sum felagsskapurin nú eitur, varð stovnaður í USA í 1851, t.v.s. í borgarakrigstíðini. Tá reisti seg spurningurin, um tey svørtu skuldu vera limir í somu losjum sum tey hvítu. Tað kom til skilnaðar, men so menti felagsskapurin seg aftur, og bygdí tá á ta hugsjón, at øll menniskju eru líka, uttan mun til húðalit, kyn, trúgv ella politiska áskoðan.

— Tað hevur rørslan hildið fast við. Hvørt menniskja hevur eitt virði, sum ikki skal skerpast, sigur Tormóður Stóra.

Øll hava sama rætt

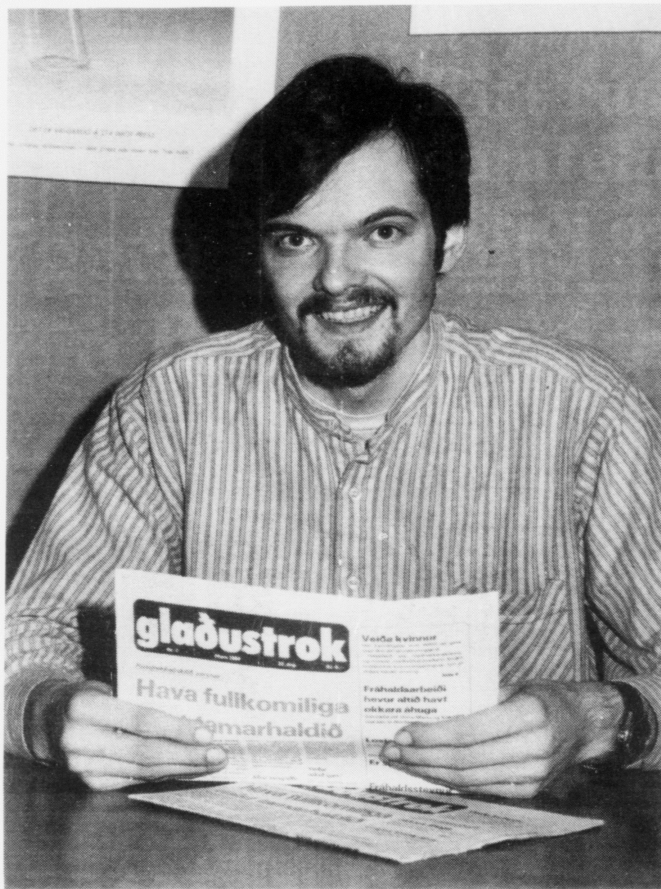
— Tá rørslan kom til Føroya, hevði hon her ikki trupulleikar av átrúnaðarlíggum og politiskum spurningum. Dentur var mest lagdur á fráhaldsarbeiðið, rúsdrekka-spurningin.

— Men grundsjónarmiðini hava alla tíðina verið tey somu:

Øll menniskju hava sama rætt til at liva og virka, at tað er líka stór synd at svøлта eitt menniskja í hel sum at skjóta tað.

Heimurin sær soleiðis út í dag, at vit liva av ráevnum úr teimum hjálandum, sum vit hava tiknið. Krútið varð brúkt sum amboð at vinna valdið.

— Men siga vit, at øll menniskju hava sama rætt til at liva, kunnu øll ikki liva sum vit. Tað finnst ikki so nógv ráevni í heiminum, at øll kunnu liva sum vit. Vit telja 20 prosent av heimsins fólki og brúka 80 pst. av øllum ráevnum, meðan hini 80 pst. av fólkinum bara brúka 20 pst. Skulu tey sleppa at liva betur,

Tormóður Stóra, instruktørur hjá fráhaldsrørsluni

neyðast vit at skríva niður. Tað verður ofta illa dámt at koma við slíkum hugsanum, heldur Tormóður.

Menningarhjálp valdast

Tað er greitt, at vit eiga at hjálpa teimum, sum ikki hava tað líka gott sum vit. Tað er bara ein spurningur um, hvussu vit bera okkum at.

— At skipa fyri menningartiltøkum er gamalt. Men nógvir feilir eru gjørdir. Tað hevur fráhaldsrørslan óivað eisini gjørt. Hjálpin er í nógvum førum veitt út frá tí, at «vit vita best». Eisini nógv av tí, sum ST hevur skipað fyri, hevur verið óheppið. T.d. eru skúlar av sama slag í útfluttir til ymisk lond. «Soleiðis skal tað verða, gerið so væl!», uttan at spyrja fólkin, ið skulu hava skúlnar, tikl ráðs.

Tað er tibetur broytt. Nú verður í nógvum tiltøkum størri dentur lagdur á at kanna, hvat fólkinum tørvar og at lata tey sjálf avgera, hvussu tiltøkini skulu setast í verk. At hjálpa teimum út frá teirra egnu fortreyt-um.

Útflyta grundsjónarmiðini

— Vit eru við í menningartiltøkum, sum byggja á okkara grundsjónarmið, at skapa eitt betri samfelag við denti á menningarsjónarmið. Men vit leggja okkum ikki út í teirra trúarviðurskipti og politisku viðurskipti. Tí virkar rørslan í nógvum ymiskum londum, sigur Tormóður. Umframt í Vestureuropa arbeiðir fráhaldsrørslan eisini í Japan og Kina, í Rumeniu og Jugoslavien, so at siga legalt í Polandi, og okkurt samband hava tey fingið við Sovjetsamveldið.

— Sum nevnt virka vit fyri rættinum til at liva, rættinum til frælsi og fyri einum betri samfelag. Eitthvørt samfelag kann altið gerast betri. Men vit senda ikki nakra uppskrift við, hvussu tað skal gerast.

Kúga við rúsdrekka

— Tað finnst fleiri dømi í søguni um, at hjálandsveldini við sínum drekkivanum hava órogrvað onnur fólk.

Tormóður veit at siga frá einum dømi úr Suðurameriku. Fólkíð har hevði í øldir brúkt rúsdrekka, men tey livdu við tí. Tá so

europarar komu við sínum eldvatni og gövu teimum, dugdu tey ikki longur við tí.

Og soleiðis er tað framvegis.

— Rúsdrekka kapitalurin hevur funnið sær menningarlondini sum marknað. Tað vistu vit, men alheimsheilsustovnurin WHO hevur lagt fram eina frágreiðing, sum visir, hvussu álvarsligt tað er.

— Kann fráhaldsrørslan gera nakað við tað?

— Tað er torført at forða kapitalinum í at arbeiða. Tað, sum vit kunnu gera, er at upplýsa um, hvussu veruleikin er.

Valdsharrarnir hava altið brúkt rúsdrekka at kúga sínar undirsattar við.

Í Sri Lanka og á Maldivunum

Menningararbeiðið hjá fráhaldsrørsluni fer fram í samarbeiði við ein norskan felagsskap, sum nevntist FORUT, ið hevur skipað fyri fleiri tiltøkum í Jaffna-økinum, í norðara parti av Sri Lanka. Red Barnet í Noregi er eisini við. Hjálpartiltøkini verða øll gjørd á bygd. Saman við hinum ætla fráhaldsrørslan at keypa te úr Sri